

RIIGIMETSA TERVIKTUTVUSTUS JÕGEVA VALLA TERRITOOORIUMIL

SISSEJUHATUS

RMK ehk Riigimetsa Majandamise Keskuse hoole all on ligikaudu 30% kogu Eestimaast. Seal asub 45% Eesti metsadest. RMK on Eesti riigile kuuluva metsa ja teiste mitmekesiste looduskoosluste hoidja, kaitsja ja majandaja. RMK kasvatab metsa, hoiab loodusväärtusi, teenib riigile metsa majandades tulu, loob looduses liikumise võimalusi ja jagab loodusharidust.

RMK eesmärgiks on majandada riigimetsa kehtlikult, et ka tulevased põlvkonnad saaksid metsahüvesid kasutada vähemalt samal määral, kui seda teeme meie. Metsade majandamise kõrval on üldsuse jaoks oluline riigimetsa avatus kõigile, kellel soov metsas jalutada-matkata ja seeni-marju korjata või selleks ettevalmistatud kohas telkida ning metsapuhkust nautida.

Riigimetsa, mis asub asulate lähedal või mida inimesed aktiivselt kasutavad, peab RMK kõrgendatud avaliku huviga metsaalaks. Nende alade läheduses elavaid või kinnistuid omavaid inimesi (kohalik kogukond või elanikud), keda metsatööd otseselt mõjutavad, kaasab RMK metsatööde planeerimisse.

Käesolev kava annab ülevaate **Jõgeva vallas** asuvatest RMK hallatavatest metsadest ja möödunud kümnendi tegevustest ning kirjeldab omavalitsuse territooriumil kõrgendatud avaliku huviga riigimetsa alad ning plaanitavad tegevused nii looduskaitstes, külastuskorralduses kui ka metsamajanduses järgmiseks 10 aastaks. Tutvustusest on näha, milliseks kujuneb omavalitsuse territooriumil kasvava riigimetsa pindala ja vanuseline struktuur kehtlikul majandamisel, samuti see, kuidas ja millises mahus kavandatakse metsade uuendamist, hooldamist, metsaparandust ja looduskaitseteid.

RMK STRUKTUUR JA TOIMIMINE

RMK tegevusvaldkonnad on:

- maakasutus;
- metsamajandus;
- metsakorraldus;
- taimla- ja seemnemajandus;
- puiduturustus;
- looduskasutus, sh külastuskorraldus ja looduskaitse.

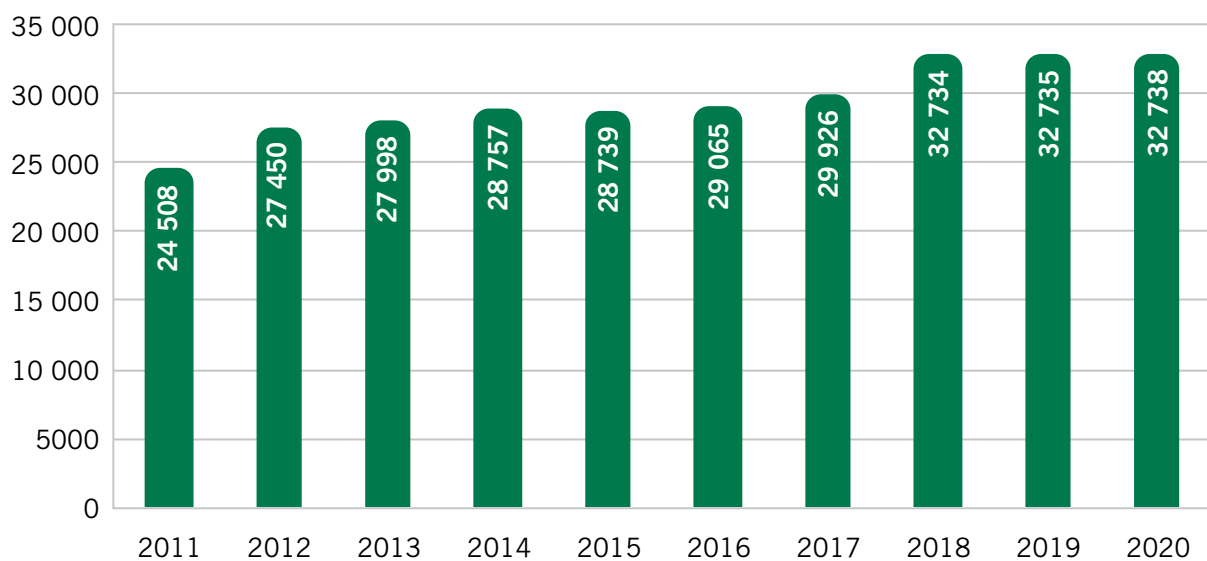
RMK koosseisu kuulub Sagadi metsakeskus, Elistvere loomapark ja Põlula kalakasvandus.

RMK-s töötab ligi 700 inimest, kokku saab RMK hallatavas metsas tööd umbes 6500 inimest.

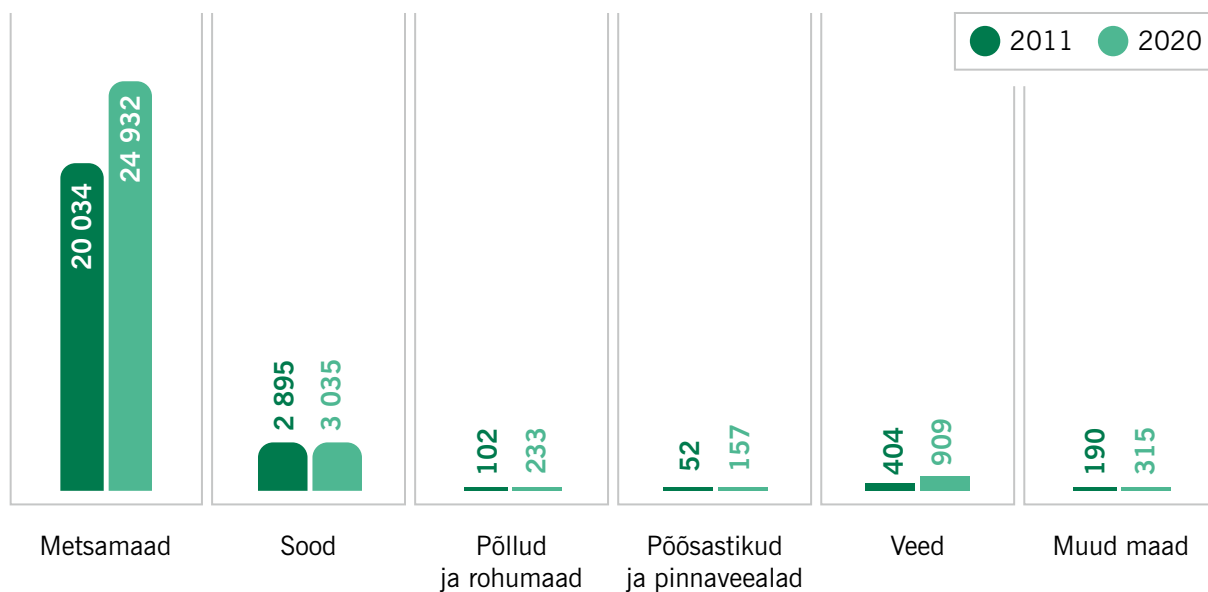
Eesti riigimetsa majandatakse säästvalt. Selle kinnituseks on RMK-le omistatud säästva metsanduse sertifikaadid FSC ja PEFC. RMK-l on ka keskkonnajuhtimissüsteemi sertifikaat ISO 14001 ja kvaliteedijuhtimissüsteemi sertifikaat ISO 9001.

1. MAAKASUTUS

RMK hallatavate maade pindala **Jõgeva valla** territooriumil on **32 738 ha**, mis moodustab **31%** kohaliku omavalitsuse pindalast. Riigimetsamaade pindala muutus 2011.–2020. a on toodud joonisel 1 ja riigimaade kõlvikulised muutused joonisel 2.

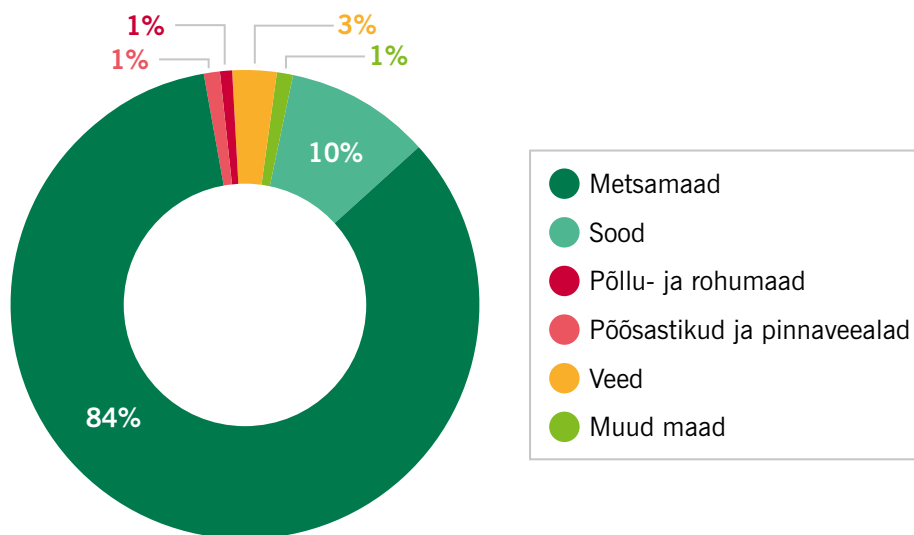

Joonis 1. Riigimetsa üldpindala muutus perioodil 2011.–2020. a, ha.

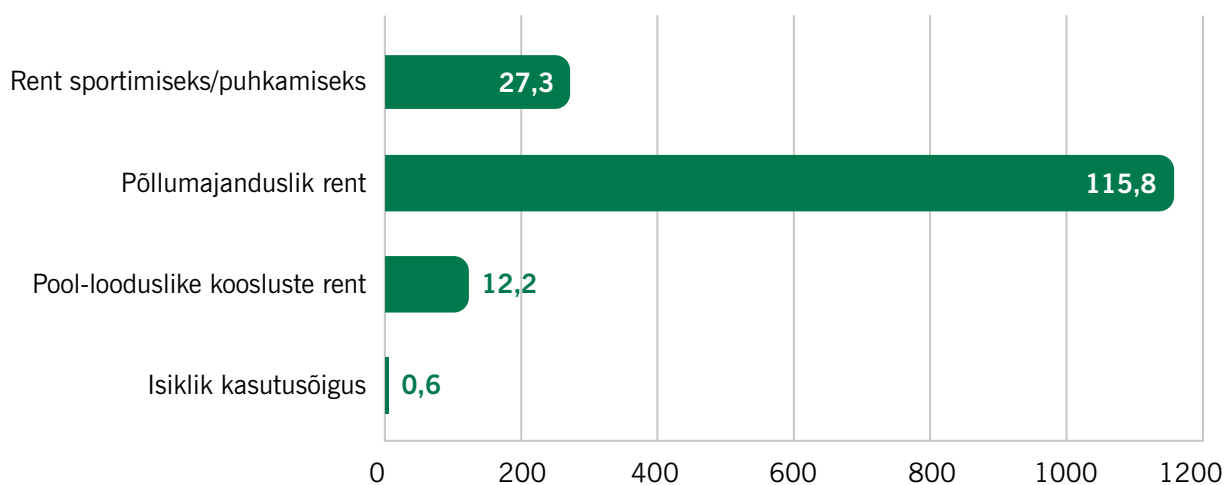
Joonis 2. Riigimetsa maade muutused kõlvikute lõikes 2011/2020. a, ha.

Praegu moodustab riigi metsamaa pindala omavalitsuse territooriumil asuvatest RMK hallatavatest maadest 84%, mis on 24 932 ha, mittemetsamaad võtavad enda alla 16%, millest suurima pindalaga on sood – 3035 ha.

Joonis 3. Riigi maade jagunemine 2020. a, %.

RMK on sõlminud riigimaale Jõgeva vallas erinevaid maakasutuslepinguid, millest pindala poolest enamiku moodustavad maa põllumajanduslikuks kasutamiseks sõlmitud lepingud – ligi 116 ha.

Joonis 4. Lepingud riigimetsa maade kasutamiseks 2020. a, ha.

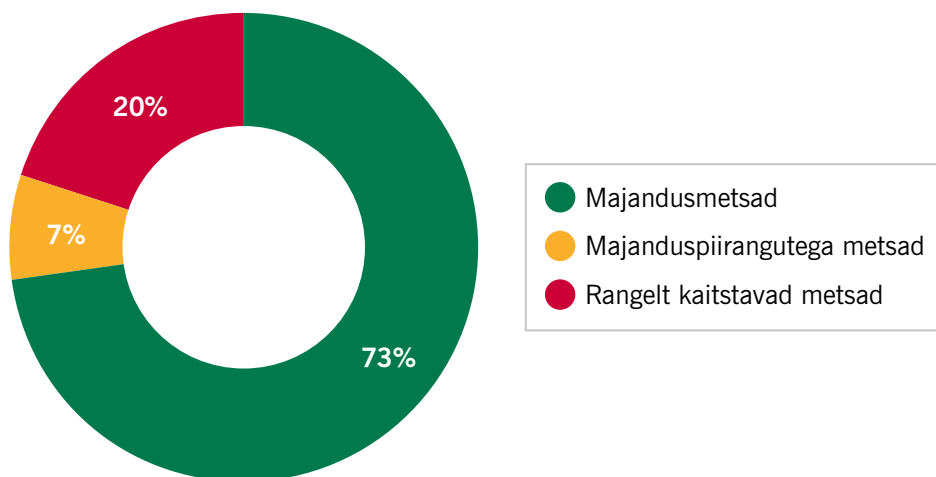
2. METSAVARUD

Jõgeva valla riigimetsad jagunevad majandus-, majanduspiirangutega- ja rangelt kaitstavateks metsadeks (joonis 5). Praegu on riigimetsamaad vallas 24 932 ha, millest tulundusmetsa on 18 289 ha, majanduspiirangutega metsa 1673 ha ja rangelt kaitstavat metsa 4970 ha. Metsakategooriate pindala võrdlus 10 aasta taguse ajaga on toodud joonisel 6.

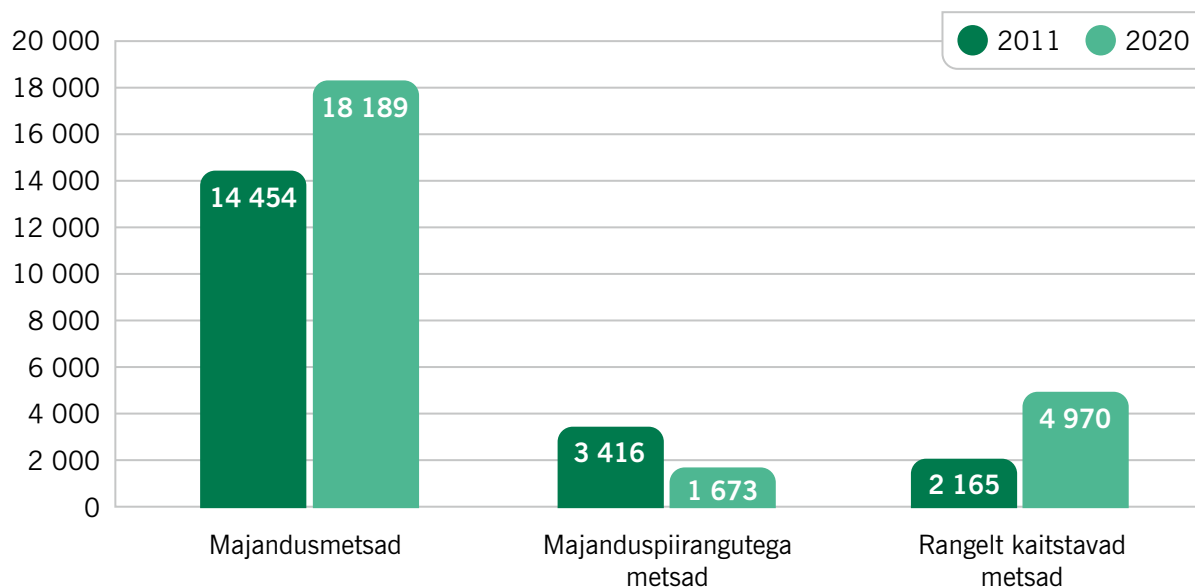
Rangelt kaitstavates metsades on majandustegevus keelatud (nt loodusreservaadid, kaitsealade ja püsielupaikade sihtkaitsevööndid ja vääriselupaigad).

Majanduspiirangutega metsades on majandustegevus lubatud arvestades kaitseala valitseja seatud piiranguid.

Majandusmetsades on majandustegevus lubatud metsaseaduse alusel.

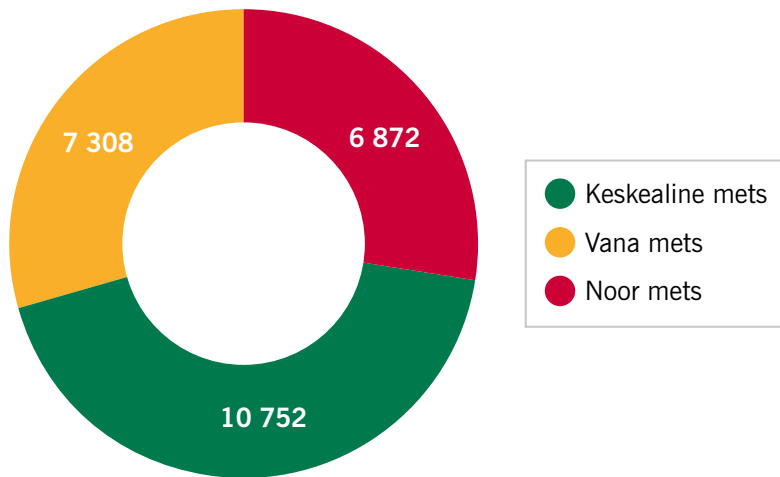
Joonis 5. Riigi metsamaade jagunemine kaitsekategooriatesse, %.

Joonis 6. Riigi metsamaade kaitsekategooriate muutus 2011.–2020. a, ha.

Kuna metsade olemit ja elutsüklit iseloomustab kõige paremini metsa vanuse muutus, siis oleme jaganud metsa kolme vanuseklassi:

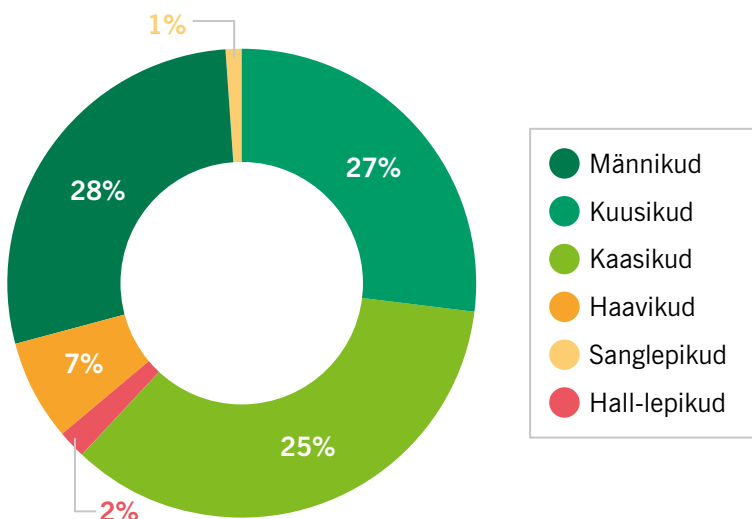
- noored metsad;
- keskealised metsad;
- vanad metsad.

Joonis 7. Riigi metsamaa jagunemine vanuseklasside alusel 2020. a, ha.

Erinevad kasvukohad ja mullad tingivad ka erinevate puuliikidega metsaosade kujunemise.

Metsade puuliigiline jagunemine on toodud joonisel 8. Enamiku Jõgeva valla metsadest moodustavad kaasikud – 35%.

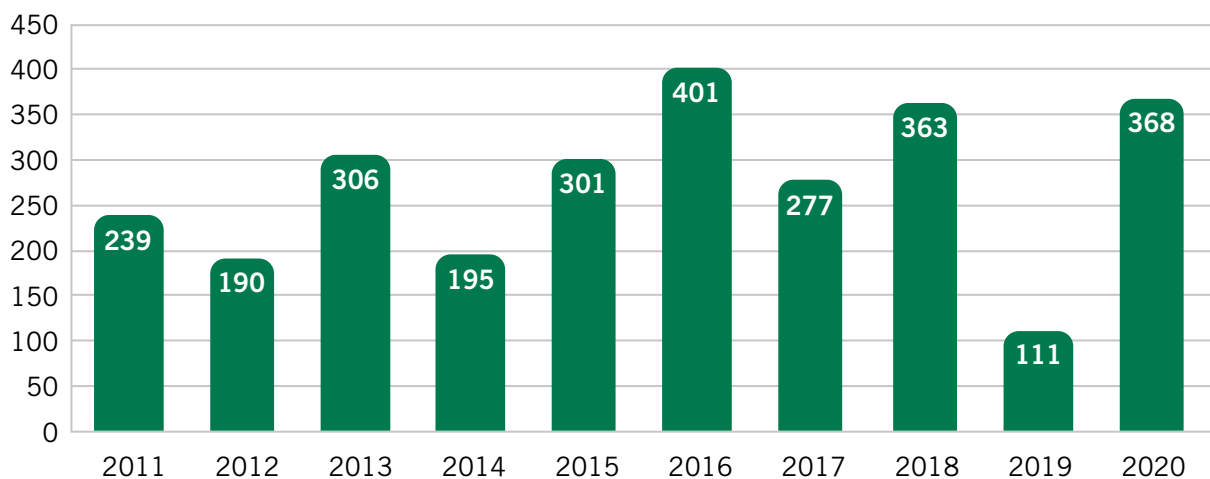

Joonis 8. Riigi metsamaa puuliigiline jagunemine, %.

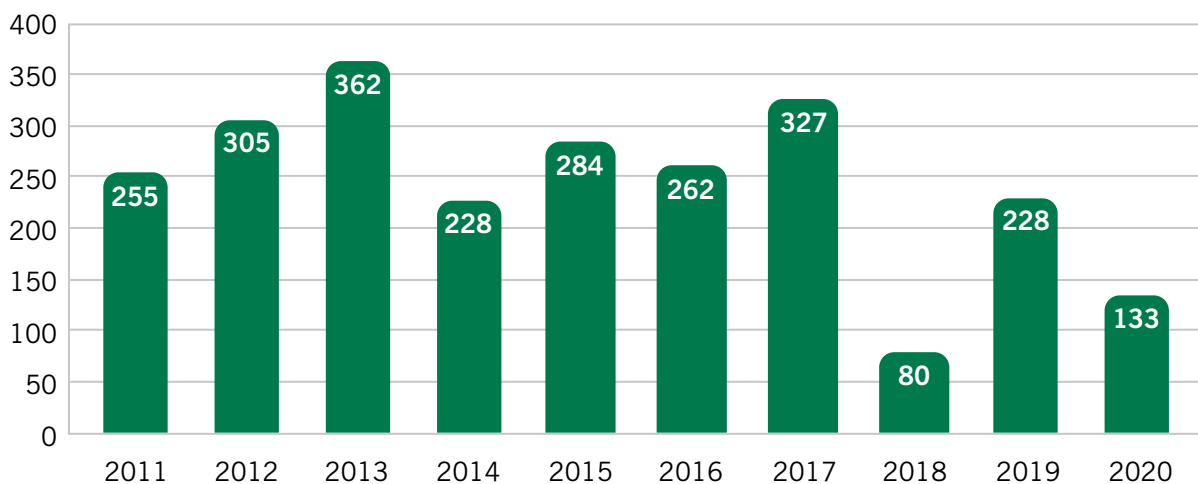
3. RAIED

Jõgeva valla riigimetsas tehtud uuendusraiate pindala iseloomustab joonis 9. Möödunud kümnendil oli uuendusraiate pindala vahemikus 111 kuni 401 hektarit aastas.

Harvendusraiate pindala muutumist iseloomustab joonis 10. See on liikunud vahemikus 80 ha kuni 362 ha aastas. Harvendusraiate pindala on liikunud vähenemise suunas.

Joonis 9. Uuendusraiate pindala perioodil 2011.–2020. a, ha.

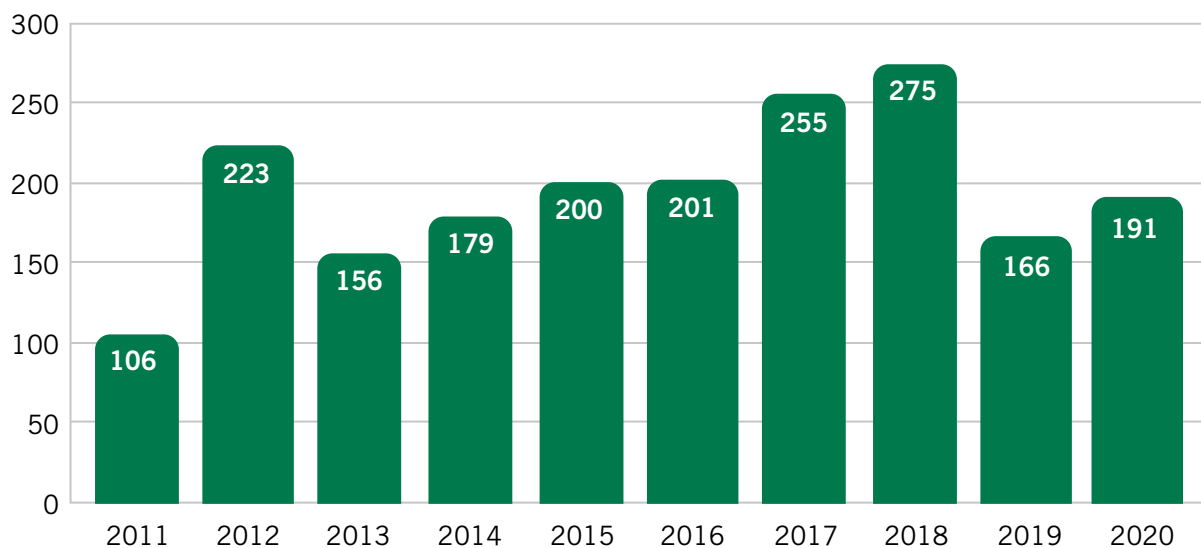

Joonis 10. Harvendusraiate pindala perioodil 2011.–2020. a, ha.

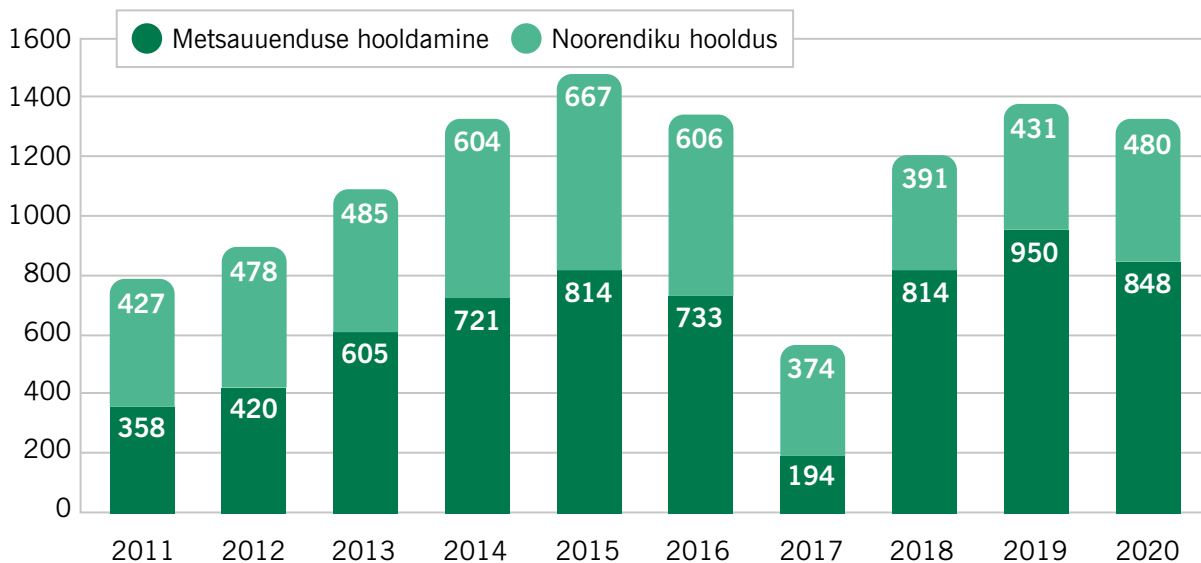
4. METSA KASVATAMINE

Uue metsa rajamise mahust annab ülevaate joonis 11. Möödunud kümnendil on uut metsa kasvama pandud keskmiselt 195 ha aastas.

Noore metsa hooldamise mahtudest annab ülevaate joonis 12. Noore metsa hooldamise käigus eemaldatakse istutatud või külvatud puude kasvu takistavad rohttaimed, põõsad ja puud. Viljakamates kasvukohtades tuleb seda teha ka mitu korda aastas. Hilisem noore metsa hooldus on suunatud tulevikupuistu kujundamisele.

Joonis 11. Uue metsa rajamine perioodil 2011.–2020. a, ha.

Joonis 12. Noore metsa hooldamine perioodil 2011.–2020. a, ha.

5. LOODUSKAITSE

Looduskaitsetöid tehakse loodusliku mitmekesisuse säilitamiseks RMK hoole all oleval riigimaal. Elurikkuse hoidmise olulisi põhimõtteid järgitakse ka majandatavas metsas.

Looduskaitsetööd viiakse läbi looduskaitseliste väärtuste säilitamiseks koostatavate lähteülesannete ja projektide alusel:

- ohustatud või kehvast seisundis olevate liikide elupaikade taastamiseks;
- koosluste või poollooduslike koosluste taastamiseks ja hooldamiseks;
- kaitsealuste üksikobjektide hooldamiseks;
- parkide hooldamiseks.

Tabel 1. RMK looduskaitsetööd 2011.–2020. a

Looduskaitsetööd	Pindalad (ha) ja tükiarvud (tk)
Koosluste taastamine ja hooldus	199 ha
Maastiku taastamine ja hooldus	2 ha
Parkide taastamine ja hooldus	2 ha
Sookoosluse taastamistöö ja hooldus	353 ha
Sookoosluse taastamistöö paisude rajamine	194 tk

Näiteid suurematest objektidest:

- 2014. a Endla looduskaitseala sookoosluste taastamine 181 hektaril;
- 2019. a Laiuse jääksoo taastamine 37 hektaril.

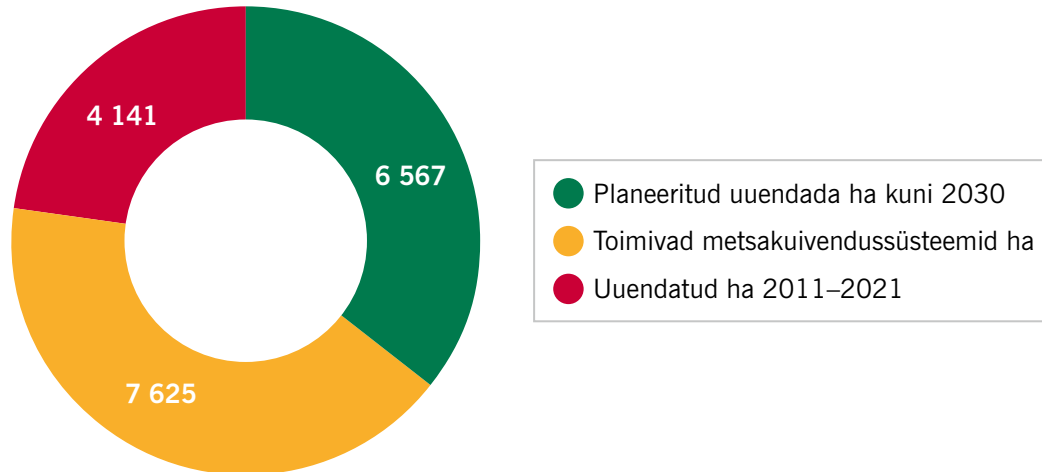
6. METSAPARANDUS

Riigimetsa majandamiseks ehitatakse metsateid ning hooldatakse ja rekonstrueeritakse olemasolevaid metsateid ja kuivendussüsteeme. Korrasolev teede- ning kuivendussüsteemide võrgustik aitab säilitada metsade juurdekasvu ja looduslikku kooslust.

Tabel 2. RMK kuivendussüsteemide ja metsateede olem

Kuivendussüsteemid, ha			Metsateed, km		
Olem 2021	Uuendatud 2011–2021	Planeeritud uuendada kuni 2030	Olem 2021	Uuendatud 2011–2021	Planeeritud uuendada kuni 2030
18 334	4141	6567	154	54	69

Uusi kuivendussüsteeme riigimetsas ei rajata. Samuti ei rekonstrueerita kuivendussüsteeme rangelt kaitstavates metsades. Uusi kraave rajatakse metsa, kui need on vajalikud teede ehitamisel ja rekonstrueerimisel. Rangelt kaitstavates metsades ja kaitsealadel puhastatakse majandusmetsades paiknevate kuivendussüsteemide toimimiseks vajalikke kuivenduskraave.

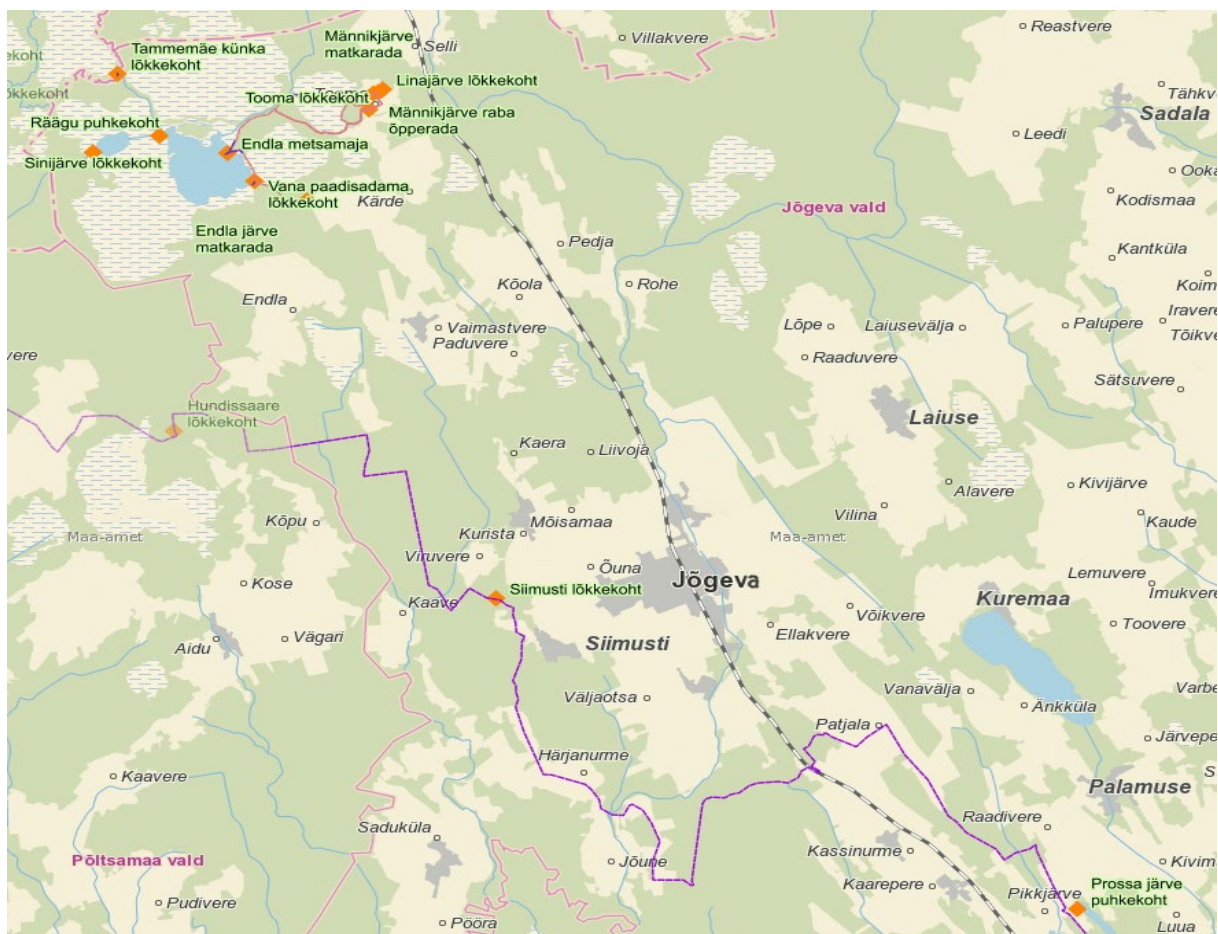

Joonis 13. RMK kuivendussüsteemide pindala, ha.

7. KÜLASTUSKORRALDUS

Külastajate suunamiseks ja loodusteadlikkuse edendamiseks RMK hallatavatel puhke- ja kaitsealadel loob RMK looduses liikumise võimalusi. Maastiku seisundi säilitamiseks, külastuse suunamiseks, loodusteadlikkuse edendamiseks ja inimtekkeliste negatiivsete mõjude vähendamiseks on RMK rajanud külastustaristu.

RMK hallatavatest külastusobjektidest jääb Jõgeva valla territooriumile 10 Endla looduskaitsealal paiknevat külastusobjekti, lisaks Põltsamaa jõe veerada Endlas ja 2 Tartu-Jõgeva puhkeala külastusobjekti. Jõgeva valda läbib ka 48,6 km Peraküla-Aegviidu-Ähijärve matkatee harust.

Joonis 14. Jõgeva valla territooriumil paiknevad RMK hallatavad külastusobjektid ja matkatee.

Valdav osa Jõgeva vallas paiknevaid külustusobjekte asub Endla looduskaitsealal, mistõttu on neil rahvusvaheline ja üle-eestiline tähtsus nii looduskaitse väärtuste eksponeerimisel, loodusharidusprogrammide läbiviimisel kui ka soode uurimisel ja seirel. Külustuste raskuskese on koondunud valdavalt Männikjärve raba ja Endla järve äärsetele külustusobjektidele. 2015. a rekonstrueeriti täies mahus Männikjärve raba õpperaja laudtee osa ja vaatetorn. Männikjärve raba raja alguse lõigule on eramaa tõttu leitud uus lahendus ja nüüd kulgeb see avalikke teid pidi. Plaan on Endla looduskaitsealal täielikult üle minna keskkonnasäästlikumale kompostkäimlate süsteemile aastaks 2022, pooled vanad käimlad on 2021. aastaks välja vahetatud. Taristu jooksvat hooldust ja vajadusel remonti tehakse läbi aasta.

Külustusmahuseire ja külustajauuringu andmetele tuginedes tehti 2020. aastal Jõgeva valla territooriumile jäävatele Tartu-Jõgeva puhkeala külustusobjektidele 2500 ja Endla looduskaitseala külustusobjektidele 18 400 külustuskorda.

Külustusobjektide täpne paiknemine ja taristu kirjeldus on leitavad:

<https://www.loodusegakoos.ee/kuhuminna/kaitsealad/endla-looduskaitseala>

<https://www.loodusegakoos.ee/kuhuminna/puhkealad/tartu-jogeva-puhkeala>

Täiendav info ja külustusobjektidel planeeritud tegevused on leitavad Kõrvemaa ja Jõgevamaa külustusosalade külustuskorralduskava materjalidest:

<https://www.rmk.ee/organisatsioon/tegevusvaldkonnad/loodushoid/>

[kulastuskorralduskavad/korvemaa-ja-jogevamaa-kulastusalad](https://www.rmk.ee/organisatsioon/tegevusvaldkonnad/loodushoid/kulastuskorralduskavad/korvemaa-ja-jogevamaa-kulastusalad)

8. PÄRANDKULTUURIOBJEKTID

Pärandkultuuri objekt on jälg eelmiste põlvkondade tegutsemisest maastikul. See on osa meie kultuurist, tükike meie rahvuslikust pärandist. Levinumad pärandkultuuri objektid on taluhoonete asukohad, kiviaiad, vanad metsateed ja kohanimed.

Selleks, et pärandkultuuri objektid raietööde tõttu, teadmatusest või niisama hooletusest ei hävineks, on oluline maaomanike ja maastikul tegutsejate teadlikkus ehk omanikuhoid.

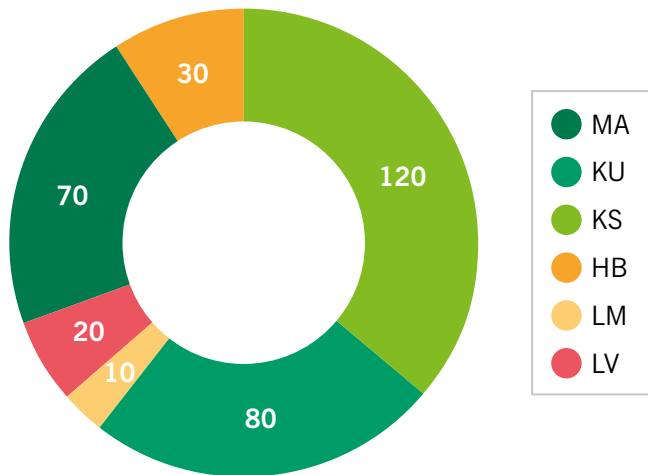
Tabel 3. Pärandkultuuriobjektide arv riigimetsamaal

Põlised talukohad	25
Turbavõtukohad	15
Vahtkondade kordonid	10
Ajaloosündmuste, traditsioonidega seotud puistud	8
Vanad kohanimed	7
Talveteed	6
Heinaküünid, kuhjalavad	5
Pärimustega kivid, ohvri- ja kultusekivid	4
Ajaloolised piirimärgid	4
Pärandkooslused, karjametsad, heinamaad	2
Muud (15 tüüpi)	15
Kokku	101

9. RAIETE PROGNOOS KUNI 2030

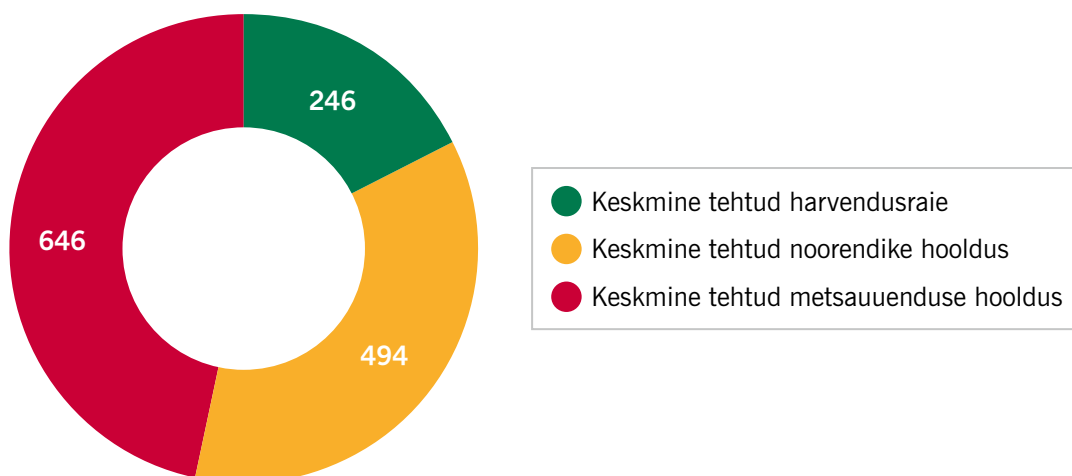
Arvestades Jõgeva valla riigimetsade vanuselist jaotust, raieküpsete metsade osakaalu ja riigimetsa kestliku kasutamise printsiipi, on hinnanguline võimalik metsade uuendusraiate pindala keskel läbi 330 hektarit aastas.

Uuendusraie liigid on lageraie ja turberaie.

Joonis 15. RMK uuendusraiate võimalik aastamaht puuliigiti, ha.

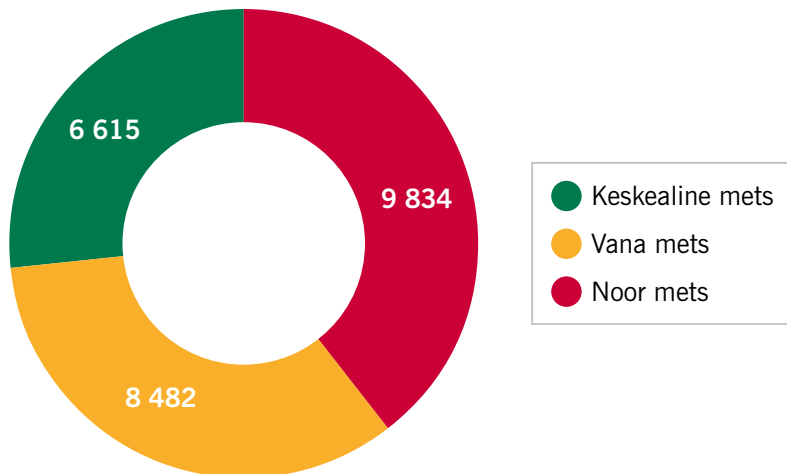
Metsa hoolduse prognoositav maht aastas on 1386 hektarit, mis koosneb noore metsa hooldusest ja harvendusraietest.

Joonis 16. RMK metsa hoolduse prognoos, ha aastas.

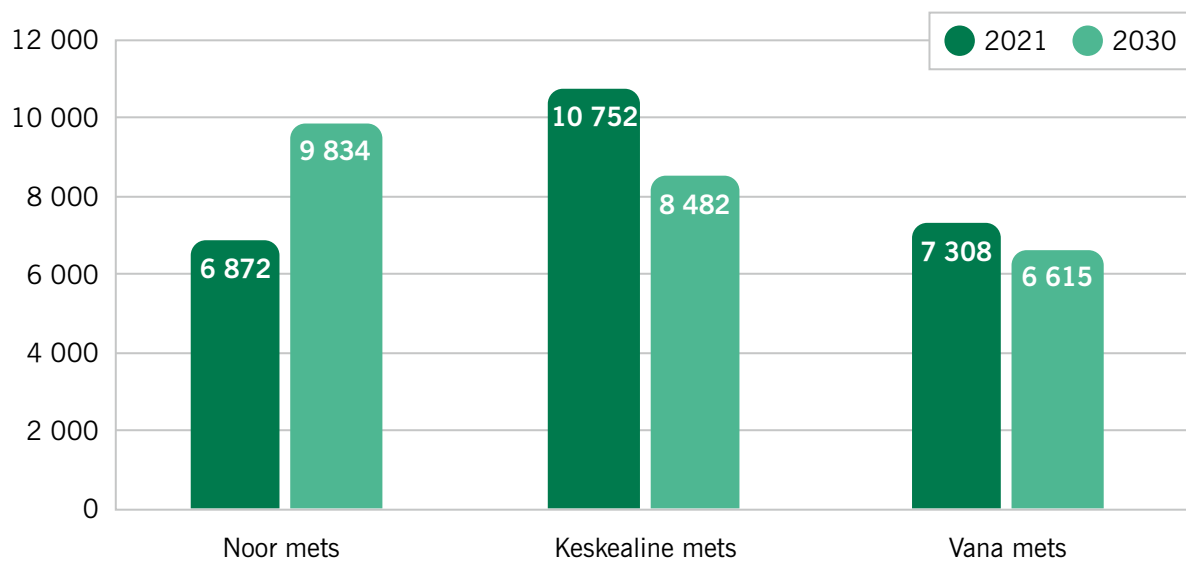
10. METSAVARUDE PROGNOOS 2030

Arvestades metsade praegust vanust, eelmises peatükis kirjeldatud uuendusraiate võimalikku mahtu ja metsa vanuse muutust 10 aasta jooksul, prognoosime metsade jagunemist vanuseklassidesse aastal 2030 järgnevalt.

Joonis 17. Riigi metsamaa jagunemise prognoos vanuseklasside alusel 2030. a, ha.

Metsa vanuseklasside muutumist kirjeldab joonis 18. Keskealised saavad vanaks ning vanade metsade raiumine ja uuendamine omakorda suurendab noorte metsade osakaalu.

Joonis 18. Riigi metsamaa vanuseklasside muutuse prognoos 2021.–2030. a, ha.

11. KÕRGENDATUD AVALIKU HUVIGA RIIGIMETSA ALAD

Riigimetsa, mis asub asulate lähedal või mida inimesed aktiivselt kasutavad, peab RMK kõrgendatud avaliku huviga metsaalaks. Nende alade läheduses elavaid või kinnistuid omavaid inimesi (kohalik kogukond või elanikud), keda metsatööd otseselt mõjutavad, kaasab RMK metsatööde planeerimisse.

Kohalikud kogukonnad või elanikud saavad teha RMK-le ettepanekuid metsaalade arvamiseks kõrgendatud avaliku huviga alade hulka, kui nad kasutavad neid metsaalasid igapäevaste tegemiste ja vajaduste jaoks.

Kõrgendatud avaliku huviga metsaaladele koostatakse ala metsatööde kavad kuni 10 aastaks. RMK avalikustab kavad oma kodulehel ning kohaliku kogukonna või elanikega kokkulepitud alad kantakse avalikule kaardirakendusele RMK metsatööde kaart:

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/rmk>

Jõgeva vallas käsitletakse omavalitsusega läbi arutatult kõrgendatud avaliku huviga riigimetsa aladena:

Kõrgendatud avaliku huviga metsaala nimetus	Pindala, ha
Siimusti–Kurista MKA	56,4
Kuremaa terviserajad	32,8
Kokku, ha	89,2

Kuremaa terviseradade ala on majandusmetsa rajatud terviseradade võrgustik, Siimusti-Kurista maastikukaitseala on looduslik kõrgendik põldude vahel koos eriilmeliste metsade ja liikumisradadega.

Riigimetsade kaart Jõgeva valla territooriumi kohta Maa-ameti kaardil:

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/rmk?aadress=Jõgeva%20vald&adshow=1&adfit=1>